

Martí Perarnau

Herr Pep

Karakter Uitgevers B.V.

Guardiola is altijd een liefhebber van het Nederlandse voetbal geweest. Van het Ajax onder Van Gaal, de winnaar van de Champions League in 1995. En van de manier waarop Cruïjff het Barça van de jaren negentig naar vier landskampioenschappen op rij én de eerste Europa Cup leidde. Met Guardiola als spil in zijn systeem, een trage maar hyperintelligente voetballer die als jonge twintiger al de lijnen op het veld uitzette. De twee, meester Cruïjff en leerling Guardiola, zijn nog altijd intieme vrienden. Wel heeft de volgeling zijn leermeester als coach allang overtroffen. Want Guardiola gaat veel verder dan Cruïjff, drijft niet alleen op intuïtie, op voetbalslimheid, op het eigen verleden. Van Sacchi leerde Guardiola een perfecte organisatie op te zetten, het voetbal als een laboratorium te zien waarin sommige proeven mislukken maar de uitkomst meestal positief is.

Het is uniek dat Guardiola de wereld via dit boek zo'n inblik in dat laboratorium geeft. Want niets blijft onbesproken. Perarnau vertelt dat Guardiola in de loop van het seizoen steeds opener wordt, 'alsof hij een boek wilde dat de pure realiteit beschrijft, zonder overdrijvingen of mythevorming, gewoon een getrouw beeld van hoe hij is als coach en als persoon, met al zijn gebreken'.

Het is aan de ene kant een vermakelijk verhaal geworden over een wisselvallig seizoen van Bayern, waarin een vroeg veiliggesteld Duits kampioenschap contrasteert met een extreme deceptie in de Champions League, met een 4-0-nederlaag thuis tegen Real Madrid. 'Ik heb het verknald, en niemand anders. Dit is de grootste blunder uit mijn carrière als trainer,' roept Guardiola na de uitschakeling uit. Hij is van zijn geloof gevallen, heeft voor één keer voor passie in plaats van controle gekozen, heeft de opstellingen omgegooid, en heeft daar heel duur voor betaald, zegt hij. Hij zal het nooit vergeten. En ervan leren, dat vooral.

Maar het is ook een leerboek voor coaches, heerlijk gedetailleerde verhandelingen op het trainingsveld en in de kantoorjes over systemen, tactiek, technische oefeningen, de individuele benadering van voetballers, de collectieve gesprekken op kritieke momenten, over verschillen van cultuur. Anders dan zijn

Nederlandse leermeesters Crujff en Van Gaal is Guardiola niet altijd overtuigd van zijn eigen gelijk, maar wél van zijn voetbalfilosofie. Eentje waarmee hij voetballers, óók die van Bayern, beter maakt. Mits zij een ‘open mind’ hebben, zegt hij, anders heeft het geen zin. Vooral pure spitsen blijken er nogal eens moeite mee te hebben: bij Barça kon Ibrahimović na een jaar al vertrekken, bij Bayern moest Mandžukić vorige zomer weg. Ook al omdat Guardiola bij Barça, en nu ook bij Bayern, de ‘valse spits’ introduceerde; meesterlijk is de anekdote over hoe Messi ooit als ‘valse 9’ voor het eerst tegen Real Madrid werd ingezet. En hoe bij Bayern iemand als Franck Ribéry veel meer moeite heeft dan Arjen Robben om zich aan dat ‘nieuwe’ voetbal aan te passen. De ene speler heeft meer tijd nodig dan de ander, en dat is meestal afhankelijk van de herkomst, zo zegt Guardiola. Ribéry is een pure straatvoetballer, een Frans schoffie, nooit aangestuurd door enige tactiek, terwijl Robben juist uit het tactisch zo volwassen Nederland komt en de wijze lessen van zijn nieuwe leermeester als een spons in zich opneemt.

En zelfs Robben, die al talloze coaches en topwedstrijden heeft meegemaakt bij psv, Chelsea, Real Madrid en nu al jarenlang Bayern, die Robben heeft op zijn 31e nog veel bijgeleerd, erkent hij. Is een betere voetballer geworden. Nauwelijks meer geblesseerd, maar ook minder individualistisch en tegelijkertijd veel doeltreffender. Pep zei hem dat hij niet zo obsessief bezig moest zijn met het zoeken naar een doelpunt. Dat hij gewoon moest spelen en spelen, de ruimtes zoeken, de bal afgeven, en dat dat doelpunt dan vanzelf wel zou komen. En zo geschiedde.

‘Geniet, wees gelukkig,’ zei Guardiola de eerste dag tegen hem. Dat lijkt op de cruijffiaanse methode, een knipoog naar de man die zijn spelers een Champions League-finale met slechts één raad het veld in stuurde: ‘Ga het veld op en geniet.’ Maar Guardiola zoekt altijd naar net iets meer, naar iets wat nog net even iets verrassender is, een magistrale tactische zet of miraculeuze mentale opkikker. Spannend als een thriller is het moment waarop Bayern en Chelsea in de strafschoppenreeks gaan uitmaken wie de

Europese Supercup wint. De spelers verwachten talloze aanwijzingen van de coach, die soms minutenlang over één detail kan praten, maar Guardiola wijst naar zijn beste vriend en trouwe, onafscheidelijke assistent Manel Estiarte, met wie Perarnau bevriend is sinds ze in 1980 in Moskou beiden olympisch sporter waren. ‘Hij was de Maradona van het waterpolo, speelde op zes Olympische Spelen, was altijd de absolute topscorer. Ik heb nooit strafschoppen kunnen nemen, daar was ik slecht in; Manel faalde nooit bij een strafworp. Waarom? Kies meteen al de hoek waarin je gaat schieten, en verander dat niet meer. Ook niet op het laatste moment. De hoek die je nu kiest is bepalend.’

‘Trouwens,’ vraagt hij dan, ‘wie wil er eigenlijk een strafschop nemen?’ Een lijstje is er niet. In volgorde van aanmelding nemen de vijf vrijwilligers ze ook. Ze scoren allemaal. Bayern wint. Guardiola wint, al zal hij dat zelf nooit zeggen.

Edwin Winkels

DEEL EEN

Tijd, geduld, passie

‘We hebben geduld nodig.’

KARL-HEINZ RUMMENIGGE

* * *

‘We hebben passie nodig.’

MATTHIAS SAMMER

* * *

‘We hebben tijd nodig.’

PEP GUARDIOLA

I

Diner met Kasparov

New York, oktober 2012

Garri Kasparov at met gebogen hoofd zijn salade op. Voor de derde keer sprak hij dezelfde woorden: ‘Het is onmogelijk.’ En dit keer zei hij het met een vleugje irritatie in zijn stem. Pep Guardiola drong aan, hij wilde te weten komen waarom Kasparov het onmogelijk achtte om uit te komen tegen de jonge schaakmeester Magnus Carlsen, het grootste schaaktalent van het moment.

Het diner verliep heel hartelijk. Guardiola en Kasparov hadden elkaar een paar weken eerder leren kennen, en vanaf het begin had de Catalaanse trainer zonder voorbehoud zijn fascinatie voor de grote kampioen getoond. Kasparov is een toonbeeld van de kwaliteiten die Pep buitengewoon waardeert: rebellie, inspanning, intelligentie, toewijding, doorzettingsvermogen, mentale kracht... Hij was maar wat opgewonden over het feit dat hij hem persoonlijk had leren kennen, dat hij twee eetafspraken met hem had en dat ze over concurrentievermogen, de economie, technologie en, uiteraard, sport hadden gesproken. Guardiola had sinds een paar maanden afstand genomen van de elite van het voetbal en begon te genieten van een *sabbatical year* in New York. Hij had een periode van triomfen bij Fútbol Club Barcelona achter zich gelaten, de meest briljante, succesvolle en opwindende – en bijna onmogelijk te overtreffen – jaren uit de geschiedenis van de Catalaanse club: zes titels werden er gewonnen in zijn eerste seizoen, en de negentien toernooien waaraan zijn team in de in totaal vier jaar meedeed leverden veertien trofeeën op. Guardiola's erelijst was formidabel. En om dat voor elkaar te krijgen had hij zich helemaal opgebrand. Uitgeput en geïrriteerd zei hij Barça vaarwel voordat er tussen de trainer en de club een onherstelbare breuk zou optreden.

In New York wilde hij een nieuwe start maken en genieten van

een jaar van rust, vergetelheid en kalmte. Hij wilde de energievoorraad die was verbruikt weer aanvullen en tijd doorbrengen met zijn familie, aan wie hij weinig aandacht had kunnen schenken door de verplichtingen van zijn werk. Zijn plan was nieuwe ideeën opdoen en tijd besteden aan zijn vrienden. En een van die vrienden was Xavier Sala i Martín, hoogleraar economie aan de Columbia University en penningmeester van Barça in 2009 en 2010, de laatste periode van Joan Laporta als voorzitter van de club. Sala i Martín is een voorname, over de hele wereld bekende econoom en een goede vriend van de familie Guardiola. Hij woont sinds lange tijd in New York, en was een doorslaggevende factor bij het overwinnen van de aarzelingen die Peps gezin had gehad met betrekking tot de Amerikaanse stad: de kinderen spraken geen Engels en Cristina, Peps echtgenote, had het erg druk in het bedrijf van haar familie in Catalonië. Ze zagen Peps voorstel nog niet helemaal voor zich. Sala i Martín moedigde de kinderen en Cristina aan om te ervaren wat het was om in New York te wonen, en uiteindelijk bleek het nog mooier te zijn dan ze zich hadden voorgesteld.

Sala i Martín is ook een goede vriend van Garri Kasparov. Op een avond in de herfst nodigde de familie Guardiola de econoom uit om bij hen thuis te komen eten. ‘Het spijt me, Pep, maar ik ben vanavond al bezet: ik heb met het echtpaar Kasparov een etentje gepland,’ verontschuldigde Sala i Martín zich, vóór hij voorstelde dat Pep zou aanschuiven. Pep vond het een geweldig idee, net als Kasparov zelf en diens echtgenote Daria. Het was een fascinerende ontmoeting. Er werd niet over schaken of voetbal gesproken, maar over uitvindingen en technologie, over de waarde van het doorbreken van vaste patronen, over de deugd om niet terug te deinzen voor onzekerheden of voor je passie. Er werd veel over passies gesproken. Kasparov zette als een visionair zijn pessimistische ideeën over de technologische vooruitgang uiteen. Volgens hem wordt de wereld economisch geremd omdat het technologische potentieel vooral gebruikt wordt om spelletjes te spelen en nieuwe uitvindingen niet de superioriteit hebben van

vroegere. Wat Kasparov betreft is de uitvinding van het internet niet te vergelijken met die van de elektriciteit, die een authentieke verandering in de wereldeconomie in gang zette: ze stelde vrouwen in staat te gaan werken en verdubbelde het totale volume van de wereldeconomie. De voormalige schaakwereldkampioen legde uit dat de ware invloed van het internet op de productieve economie, niet op de financiële, veel minder groot is dan de komst van de elektriciteit. Hij gaf als voorbeeld de iPhone, waarvan de processor een veel groter vermogen heeft dan de computers van Apollo 11 hadden, de AGC (Apollo Guidance Computer), die honderdduizend keer minder RAM had dan een hedendaagse smartphone. De AGC moest de mens naar de maan brengen, maar – zo laat Kasparov zien – tegenwoordig gebruiken we de iPhone om vogeltjes af te schieten (refererend aan het populaire spelletje *Angry Birds*). Sala i Martín, een man met een wonderbaarlijk stel hersenen, woonde vol verwondering deze ontmoeting tussen Kasparov en Guardiola bij: ‘Het was fascinerend om er getuige van te zijn hoe twee zulke intelligente mensen een gesprek improviseren over technologie, uitvindingen, passie en de complexiteit ervan,’ vertelde hij.

Ze hadden zoveel raakvlakken dat ze al een paar weken later een tweede etentje planden waar Sala i Martín niet bij kon zijn omdat hij in Zuid-Amerika was, maar Cristina Serra, Peps echtgenote, was er wel. Die tweede avond werd er wel over schaken gesproken. Guardiola was verbaasd over Kasparovs uitgesprokenheid, toen hij het over de Noor Magnus Carlsen had en hem de volgende onbetwiste wereldkampioen noemde, zoals hij dat een jaar later, in november 2013, ook inderdaad zou worden toen hij Viswanathan Anand met 6,5-3,5 versloeg. Kasparov loofde onomwonden de kwaliteiten van de destijds tweeëntwintigjarige grootmeester, die hij in 2009 in het geheim trainingen gaf, en deed ook uit de doeken waar zijn zwaktes lagen en waaraan hij nog moest werken als hij de schaakwereld wilde domineren. Dat was het moment dat Guardiola aan Kasparov vroeg of hij zich in staat voelde tegen de Noorse opkomende kampioen aan te treden en

hem te verslaan. Het antwoord verbaasde hem: ‘Ik heb de kwaliteiten om hem te verslaan, maar het is onmogelijk.’ Guardiola hoorde er een politiek correcte zin in, waarmee een onstuimig man als Kasparov vooral aantoonde ook diplomatiek te kunnen zijn. Dus drong hij verder aan: ‘Maar Garri, als jij de kwaliteiten hebt, waarom zou je hem dan niet kunnen verslaan?’ De tweede poging leverde hetzelfde resultaat op: ‘Het is onmogelijk.’ Guardiola is koppig, heel koppig, en hij bleef maar aan het touw trekken dat Kasparov had laten vieren. Hij drong een derde keer aan, terwijl de schaakspeler zich steeds meer in zijn schulp terugtrok, de ogen op zijn maaltijd gericht, zoals de keren in het verleden dat hij een zwakke positie op het schaakbord moest verdedigen. ‘Het is onmogelijk,’ antwoordde hij, zachtjes morrend. Guardiola veranderde van tactiek, schoof zijn bord met de salade, die hij nauwelijks had aangeraakt, opzij, en besloot een nieuwe kans af te wachten om de reden te achterhalen waarom Kasparov zich niet in staat achtte de jonge Carlsen te verslaan. Niet alleen uit nieuwsgierigheid, maar omdat hij zich ervan bewust was dat het antwoord een van de sleutels van de topsport zou kunnen bevatten.

Pas vier maanden eerder had Pep zijn baan als coach van Barça opgezegd nadat hij een unieke en bijna onvoorstelbare hoeveelheid prijzen had weten te winnen. Hij had de club verlaten omdat hij zich leeg, opgebrand en uitgeput voelde, niet in staat een team dat alles gewonnen had wat er te winnen viel nog meer te bieden. Hij was de eerste en enige coach in de geschiedenis van het voetbal die in één seizoen zes prijzen in de wacht wist te slepen. Guardiola nam ontslag bij Barça omdat hij uitgeput was, en nu, weer fris en hersteld, zich ervan bewust dat de energie weer de weg naar zijn lichaam, en in het bijzonder zijn geest had weten te vinden, zat hij tegenover een van de grootste sportlegendes aller tijden die hem, zonder enige twijfel, verklaarde dat hij nog altijd de capaciteiten had om te winnen, maar dat het onmogelijk was om het waar te maken. Hij voelde nieuwsgierigheid, uiteraard. Het enigma van Kasparov hield veel meer in dan een anekdote

om aan je kleinkinderen te vertellen, er zat ook het antwoord in besloten waar Guardiola al een hele poos naar op zoek was: waarom was hij zo uitgeput geraakt bij Barça? En vooral: hoe kon hij zo'n slijtageproces in de toekomst voorkomen?

Als ik Pep Guardiola zou moeten omschrijven, zou ik zeggen dat hij een man is die overal over twijfelt. De oorzaak van die twijfel is geen onzekerheid of de angst voor het onbekende: het is de zoektocht naar perfectie. Daarom heeft hij geregeld het gevoel dat zijn werk niet af is. Guardiola is geobsedeerd door zijn twijfels. Hij is zich ervan bewust dat hij alleen de beste oplossing kan vinden nadat hij alle opties heeft bestudeerd. Hij is in dat opzicht te vergelijken met een schaakgrootmeester die alle mogelijke posities analyseert voordat hij de volgende zet doet. De obsessie om twijfels weg te werken is een wezenlijk kenmerk van Pep, die het in zich heeft elke zaak keer op keer van alle kanten te belichten voor hij de definitieve beslissing neemt.

Wanneer hij bestudeert hoe hij een wedstrijd moet aanpakken, twijfelt hij niet over de doelstelling van zijn team: de spelers gaan het veld op om aan te vallen, om in balbezit te komen en om de wedstrijd te winnen. Maar dat zijn heel brede concepten en Pep zet voornamelijk kleine lijntjes uit. Zijn grote ideeën staan muurvast, maar de vele kleine ideeën waaruit ze zijn opgebouwd werkt hij onophoudelijk af in de week voorafgaand aan een wedstrijd. Van alle kanten bekijkt hij de opstelling, wat de ene speler de andere te bieden heeft, de bewegingen die een voetballer zou kunnen maken in vergelijking met hoe zijn tegenstander daarop zou kunnen reageren, de afstemming tussen twee ploeggenoten, hoe de lijnen van het elftal zich tot elkaar verhouden wanneer de tegenpartij aanvalt...

Guardiola's brein lijkt op dat van de schaker die alle manoeuvres – die van hemzelf en die van de tegenstander – tegen elkaar afweegt, om mentaal voorbereid te zijn op hoe de wedstrijd zich zou kunnen ontwikkelen. Tegen wie hij ook speelt, de voorbereiding is altijd identiek: hij heeft geen seconde rust tot hij alle opties uitgeplozen en geëvalueerd heeft. En wanneer hij daarmee

klaar is, begint hij opnieuw. Dat is wat Manel Estiarte, zijn rechterhand bij Barça en Bayern, noemt: 'de wet van de tweeëndertig minuten', en dan doelt hij op de moeilijkheid om Pep zover te krijgen dat hij zich even van het voetbal loskoppelt. Estiarte probeert alles wat hij in huis heeft om de obsessie van de trainer af en toe in te dammen en hem te dwingen afleiding te zoeken, maar hij weet uit ervaring dat die afleiding niet langer dan een halfuur duurt. 'Je neemt hem mee naar een restaurant zodat hij het voetbal even vergeet, maar na tweeëndertig minuten merk je dat hij weer terugvalt in zijn gewoontes. Zijn ogen richten zich naar het plafond, hij knikt met zijn hoofd, alsof hij naar je luistert, maar hij kijkt je niet meer aan, hij denkt al weer aan de linksback van de tegenstander, aan de dekking op het middenveld, aan de ondersteuning van de vleugelspits... Er is een halfuur voorbij en hij is al weer bezig met zijn mentale analyse,' legt Estiarte uit.

Als de spelers hem volgen, als Bayern hem steunt, dan zal de druk van die ononderbroken data-analyse Pep niet afmatten. Er zijn dagen waarop Estiarte hem verplicht de Säbener Strasse, het sportcentrum van Bayern, te verlaten en zich even los te koppelen. Op die dagen keert Pep terug naar huis en brengt wat tijd door met zijn kinderen, hij speelt met hen, maar na een halfuur gaat hij naar een plekje dat hij aan het uiteinde van een gang hiervoor heeft ingericht – het is niet eens een kleine kamer – en keert terug naar zijn analyse. Er zijn tweeëndertig minuten voorbij en hij wil nogmaals alle twijfels de revue laten passeren, ook al is het vierde keer die dag dat hij de wedstrijd van alle kanten belicht heeft.

Juist daarom is het antwoord van Garri Kasparov zo belangrijk. Daarom dringt hij erop aan het enigma op te lossen. Waarom vindt een legendarische grootmeester, met zulke fantastische capaciteiten, het onmogelijk een rivaal tegemoet te treden? Het waren Cristina en Daria, de echtgenotes, de dames aan die New Yorkse tafel, die het enigma hielpen oplossen. Ze brachten het gesprek wederom op passie, van daaruit gingen ze over op de eisen die een tweekamp stelt en op de emotionele uitputting ervan om,

uiteindelijk, uit te komen bij mentale concentratie. ‘Misschien is het een concentratieprobleem,’ bracht Cristina naar voren. Daria gaf het antwoord: ‘Als het een enkele partij van maximaal twee uur zou zijn, zou Garri Carlsen kunnen verslaan. Maar zo is het nu eenmaal niet: een partij zou vijf of zes uur duren en Garri wil niet nog eens die lijdensweg doormaken van al die uren met je hersenen op volle toeren onafgebroken kansen tegen elkaar te moeten afwegen. Carlsen is jong en zich niet bewust van de energie die dat kost. Garri wel, en hij wil niet nog eens dagenlang hetzelfde moeten meemaken. Misschien is hij nog wel in staat zich twee uur zo te concentreren, maar de ander kan dat ongetwijfeld wel vijf uur lang. Daarom is het onmogelijk van hem te winnen.’

Guardiola sloep die nacht weinig en dacht lang na.

Franck Ribéry en Guardiola vieren het doelpunt van de Franse buitenspeler tegen Chelsea tijdens de door Bayern gewonnen wedstrijd om de Europese Supercup in Praag.

Bijna twee maanden na zich te hebben verzekerd van de winst van de Bundesliga krijgt Guardiola, tijdens een groot feest in de Allianz Arena, de kampioensprijs – de *Meisterschale* – uitgereikt.